

3. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин / [Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. и др.] , під. ред. М.І. Харенка. – «Козацький вал», 2005 – 220 с.
4. Чупрун Л.О. Піометра кішок: етіологія, патогенез, лікування : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. вет. наук: спец. 16.00.07 «Ветеринарне акушерство» / Л.О.Чупрун – Суми, 2011. – С 1.
5. Agudelo CF. Cystic endometrial hyperplasia – pyometra complex in cats. A review / CF. Agudelo // Vet Q – 2005;27 (4): 173.
6. Clinical laboratory findings, vaginal cytology and pathology in controlled study of pyometra in cats / Y.Nak, DM Misirlioglu, A D Keskin.//Vet Pract – 2005. 35(1) – 10.
7. Davidson AP. Infertility in the queen. / AP Davidson, Bonagura JD (ed). Kirk's Current Veterinary Therapy XIII: Small Animal Practice. Philadelphia: WB Saunders, 2000:929 – 93.
8. Fayrer-Hosken R.A. Pyometra / R.A Fayrer-Hoske // The Internet vet column.- 1994.-Vol 1. - 15.

У кошек с установленным диагнозом пиометры исследовали сыворотку крови на содержание прогестерона и эстрадиола. Полученные результаты вписываются в известные диапазоны колебаний уровня прогестерона, но находятся ближе к верхним значениям. В то же время уровень эстрадиола был низким, так как большинство случаев пиометры связано с лютеиновой фазой эстрального цикла и сохранением желтого тела. Однако заметными есть индивидуальные колебания показателей, особенно слишком низкий уровень прогестерона был у старых животных.

Sampling blood has been taken from the cats with determined diagnosis pyometra. After that it was investigated blood serum on the content of progesterone and estradiol. Most cases of pyometra related with the luteal phase of the estrous cycle and preservation the yellow body of ovary. The results received by us fit into the specified ranges of fluctuations in the luteal hormone level, but are closer to the upper values. Individual fluctuations are also visible in our experiments, particularly noteworthy is low luteal hormone levels in older cats.

Дата надходження в редакцію: 26.01.2013 р.
Рецензент: к.вет.н., доцент О. М. Чекан

УДК: 619:618 (075.8). 177.637.12.05

ОПТИМІЗАЦІЯ ЛІКУВАННЯ КОРІВ З ПЕРСИСТЕНТНИМ ЖОВТИМ ТІЛОМ ЯЄЧНИКА

Т. В. Захарова, Подільський державний аграрно-технічний університет

В роботі наведені результати комплексного лікування корів за персистенції жовтого тіла яєчника. Внутрішньоартеріальне введення броестрофану та доцитолу на фоні серотерапії спричиняє активну лютеолітичну дію, ефективно відновлює статеву циклічність та покращує заплідненість корів після проведеного лікування.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема гінекологічних захворювань в молочному скотарстві залишається однією із основних, займає значну частину роботи спеціалістів ветеринарної медицини. Функціональні розлади яєчників у корів, які призводять до стійкої неплідності та яловості, спричиняють значні економічні збитки у галузі скотарства, тому постійно знаходяться в центрі уваги як практиків, так і науковців. Патологічні процеси в яєчниках корів є однією із основних причин недоотримання молока та яловичини, порушення племінної та селекційної роботи, передчасної вибраковки високоцінних самок тощо. За даними різних авторів, ця патологія є дуже розповсюдженою в молочних господарствах України і реєструється у 20-80 % неплідних корів [1-3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Незважаючи на постійне та ґрунтовне вивчення причин виникнення, діагностики, лікування та профілактики дисфункції гонад у корів, дана про-

блема залишається надзвичайно актуальною у ветеринарній гінекології. Абсолютна більшість дослідників вважають, що для відновлення відтворної функції головну увагу необхідно приділяти біологічно повноцінній годівлі, поліпшенню умов утримання тварин, догляду за ними та нормалізації експлуатації. На їх думку медикаментозне лікування корів з дисфункцією яєчників доцільно проводити в 2 етапи: спочатку провести курс загальностимулюючої терапії, до складу якого доцільно ввести один з тканинних препаратів та полівітамінний препарат; лише після цього призначають гормональні препарати для стимуляції фолікулогенезу. Тому, науковці і практики постійно ведуть пошук ефективних та екологічно чистих лікувально-профілактичних засобів, які б проявляли мінімальний негативний вплив на макроорганізм, мали оптимальний лікувально-економічний ефект і водночас були спрямовані на відновлення гомеостазу організму [4-5].

Із функціональних розладів гонад у корів найчастіше реєструють гіпофункцію яєчника та

персистенцію жовтого тіла [3-7]. Нині для відновлення відтворювальної функції самок та її регуляції запропоновано ряд методів, в основі яких лежить застосування препаратів, які проявляють як специфічну, так і неспецифічну дію. Враховуючи складний механізм розвитку дисфункції яєчників та її поліетіологічність, лікування даної патології повинно включати як специфічні (гормональні та гормоноподібні препарати), так і засоби неспецифічної стимулюючої терапії, які сприяють відновленню порушених показників гомеостазу хворих корів. [5-8]. У ветеринарній гінекології науковцями та практиками апробовано ряд методів та засобів стимулюючої терапії: тканинні екстракти за Філатовим, УФОК, водні розчини та олійні емульсії препарату АСД-ф-2, водні та олійні розчини іхтіолу, молозивотерапію, гемотерапію, серотерапію, лейкоцитарну масу та інші, а також їх комбінації. Загально відомо, що застосування коровам та телицям біостимуляторів активує обмінні процеси та імунний захист організму, а посередництвом нормалізації нейро-гуморальної регуляції, стимулює фолікулогенез та відновлює статево циклічність [9,10].

Метою дослідження було: підвищення ефективності лікування корів з персистентним жовтим тілом яєчника.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом для досліджень були корови української молочної чорно-рябої, симентальської та української червоної молочної породи, які належали 3-м господарствам Хмельницької області. Середній вік тварин – 3,5 роки, молочна продуктивність - 4,5 тис. кг. На потязі 2008-2011 років шляхом акушерської та гінекологічної диспансеризації було досліджено та проліковано 58 корів з діагнозом персистентне жовте тіло яєчника.

На першому етапі досліджень був проведений підбір біостимуляторів та гормональних препаратів, визначені їх оптимальні дози, комбінації та раціональні методи введення. З метою підвищення ефективності дії застосованих препаратів, ми перевірили можливість їх регіонарного (внутрішньоартеріального та паравагінального) застосування. Внутрішньоартеріальне введення лікарських засобів проводили у внутрішню здухвинну артерію (за І.П. Ліповцевим) за допомогою ін'єкційної голки довжиною 120-150 мм. Після вливання препаратів у внутрішню здухвинну артерію проводили трансректальний масаж матки і яєчників. Спочатку ми визначали безпечність та дієвість внутрішньоартеріального введення броестрофану та доцитола як порізно, так і комбінуючи їх. При такому способі введення препарати мінімально розбавляються кров'ю та найкоротшим шляхом заносяться в матку та яєчники. Доцитол, ін'єктований у здухвинну артерію, викликає активне скорочення гладких м'язів матки, підвищує кровообіг у внутрішніх статевих органах, чим підвищує активність та подовжує дію

препаратів, уведених разом з ним, в даній ділянці. Слід зауважити, що вищеописане внутрішньоартеріальне введення препаратів просте у виконанні, проходить без будь-яких ускладнень для тварин. Його можна виконувати в умовах виробництва (ветеринарна установа, тваринницьке приміщення тощо) [11].

Результати досліджень. Проведені клініко-експериментальні дослідження є одним із етапів науково-дослідної роботи кафедри ветеринарного акушерства і хірургії Подільського державного аграрно-технічного університету по розробці та впровадженню ефективних лікувально-профілактичних заходів по боротьбі з неплідністю самок, методів відновлення та підвищення відтворної здатності корів і телиць, методів імунодіагностики та імунокорекції організму за патології органів розмноження. За останні 20 років співробітниками та аспірантами кафедри було розроблено та впроваджено в клінічну практику понад 40 схем лікувальної та профілактичної обробки корів та телиць з хворобами статевої сфери.

Нами попередньо було встановлено, що запропоноване одночасне внутрішньоартеріальне введення броестрофану та доцитола проявляє виражений лютеолітичний ефект та є ефективним методом індукції статевої охоти у корів; дозволяє вдвічі зменшити рекомендовані настановою дози препаратів - броестрофану - 1мл, доцитола – 5мл.

Корів з персистентним жовтим тілом яєчника розділили на 4 групи (схема досліду представлена в табл.). Тваринам 1-ї дослідної групи (Д1) після трансректального обстеження та масажу яєчників і матки застосували броестрофан в дозі 2 мл внутрішньом'язово. Коровам 2-ї дослідної групи (Д2) після масажу геніталій внутрішньом'язово ін'єктували 2 мл броестрофану та 10 мл доцитола, а 3-ї дослідної групи (Д3) - броестрофан в дозі 1 мл поєданого з 5 мл доцитола вводили у внутрішню здухвинну артерію (за І.П. Ліповцевим). Тварин 4-ї дослідної групи (Д4) трічі з інтервалом 72 год. обробляли гемостимулюючою сироваткою (ГСС) власного виробництва в наростаючих дозах - 20 мл, 25 мл, 30 мл. ГСС отримували від здорових та перевірених на інфекційні захворювання корів, у яких за 24 год. до забою забирали біля 3 л крові. За передзабійний час в організмі таких частково знекровлених тварин відбувається процес активної регенерації крові з повним відновленням її циркулюючого об'єму. Одночасно у такій крові нагромаджуються речовини, які стимулюють гемопоєз, збільшується питома вага молодих клітин крові. Через добу проводився забій тварин, від них забирали кров, з якої готували сироватку. Дана методика відома як метод приготування видонеспецифічної сироватки за методом Н. Г. Беленького [10].

Таблиця - Загальна схема обробки та результати лікування корів за персистентного жовтого тіла яєчника

Групи тварин	Загальна схема обробки	n	Відновили статеву циклічність		Стали тільними з числа дослідних		Заплідненість, %
			n	%	n	%	
1	броестрофан 2,0 мл, в/м,	16	11,0	68,7	7	43,7	63,6
2	броестрофан-2,0 мл, доцитол – 10,0 мл, в/м	20	15	75,0	11	55,0	73,3
3	броестрофан 1,0 мл, доцитол- 5,0 мл, в/а	20	15	75,0	12	60*	80,0*
4	Серотерапія, броестрофан-2,0 мл, в/м	12	9	75,0	7	58,3*	77,8*

Примітка. * - $p < 0,05$ відносно групи Д1: в/м - внутрішньом'язово; в/а – внутрішньоартеріально.

Як свідчать дані таблиці, внутрішньом'язове одноразове введення броестрофану коровам з персистентним жовтим тілом яєчника індукувало прояв стадії збудження у 68,7 % тварин, заплідненість склала 63,6 %, а 43,7 % самиць з числа дослідних стали тільними. При комплексному внутрішньом'язовому застосуванні броестрофану та доцитола (група Д2) частота відновлення статевої циклічності зросла на 6,3%, заплідненість - на 10,3 %, а число тільних - на 11,3 %. Комбіноване внутрішньоартеріальне введення броестрофану та доцитола (група Д3) забезпечило найвищу заплідненість корів - 80% та ефективність лікування: 60% з числа дослідних стали тільними. Слід відзначити, що незалежно від методу введення даних препаратів частка корів, які відновили статеву циклічність була однаковою – 75%. Покращення показників лікування корів за персистентного жовтого тіла яєчника в даних дослідних групах можна пояснити синергічною дією броестрофану та доцитола.

Установлено, що попередня трьохразова обробка корів ГСС суттєво не впливає на відновлення статевої циклічності дослідних корів (на лютеолітичний ефект броестрофану), проте істотно підвищує (різниця вірогідна) заплідненість самок, що можна пояснити стимулюючою дією біостимулятора на фолікулогенез. Так, заплід-

неність та частка тільних корів у групі Д4 була відповідно на 14,2 % і 14,6 % вищою, ніж у групі Д1. Отримані дані дають підстави припустити, що запропонована серотерапія, володіючи загально-стимулюючою дією на організм, активує обмінні процеси та в значній мірі позитивно впливає на механізм нейрогуморальної регуляції статевого циклу в напрямку його нормалізації, сприяє відновленню функції гіпоталамо-гіпофізарно-оваріально-маткової системи корів.

Висновки.

1. Для відновлення статевої циклічності у корів за персистентного жовтого тіла яєчника доцільно використовувати комплексне введення броестрофану та доцитола.

2. Регіонарне введення броестрофану та доцитола (у внутрішню здухвинну артерію за І. П. Ліповцевим) є цілковито безпечним та раціональним методом, дозволяє вдвічі зменшити дози препаратів та досягнути вищих клініко-економічних показників, у порівнянні з їх внутрішньом'язовим введенням.

3. Застосування гемостимулюючої сироватки в наростаючих дозах з інтервалом 72 год. коровам з персистентним жовтим тілом підвищує лютеолітичну ефективність броестрофану та покращує їх заплідненість після проведеного лютеолізу.

Список використаної літератури:

1. Яблонський В. А. Проблема відтворення тварин: стан і перспективи / В. А. Яблонський // Вісник. – 2008. – Вип. 57. – С. 169–173.
2. Харута Г. Г. Прогнозування відтворної функції корів / Г. Г. Харута. – Біла Церква, 1999. – 94 с.
3. Косенко В. М. Диспансеризація в системі профілактики неплідності і контролю відтворної функції сільськогосподарських тварин / В. М. Косенко. – К.: Урожай, 1995. – 232 с.
4. Зверєва Г. В. Рекомендації з профілактики неплідності худоби / Г. В. Зверєва, В. А. Яблонський, М. В. Косенко [та ін.] – Львів, 2001. – 18 с.
5. Жук Ю. В. Діагностика, лікування та профілактика дисфункції яєчників у корів (Методичні рекомендації) / Ю. В. Жук, В. Й. Любецький, М. М. Михайлюк. – К.: ТОВ "Анва-прінт", 2009. – 32 с.
6. Слєпченко В. М. Діагностика та лікування корів з персистентним жовтим тілом яєчників / В. М. Слєпченко, М. М. Михайлюк, Ю. В. Жук [та ін.] // Науковий вісник НУБіП України. – 2012. – Вип. 172. – Ч. 1. – С. 252 – 256.
7. Кошовий В. П. Постнатальний гіпогонадизм у корів (клініко-експериментальні дані та розробка способу терапії) (Методичні рекомендації) / В. П. Кошовий, В. П. Бєседовський. – Харків, 2008. – 42 с.
8. Балім Ю. П. Обґрунтування способів введення та дозування простагландинів при лікуванні корів з персистенцією жовтих тіл у яєчниках / Ю. П. Балім, В. В. Шевченко, П. М. Склярів // Ветеринарна медицина України. – 2008. – № 9. – С. 38 – 39.

9. Боднар О. О. Застосування біостимуляторів при акушерсько-гінекологічній патології у корів / О. О. Боднар, М. М. Желавський, С. П. Керничний [та ін.] // Вісник СНАУ. – Суми, 2003. – Вип. 10. – С. 12 – 15.
10. Калашник И. А. Стимулирующая терапия в ветеринарии / И. А. Калашник. – К.: Урожай, 1990. – 160 с.
11. Пат. 84363 Україна, МПК (2006) А 61 Д 19/00, А 61 К 31/138, А 61 31/5575 (2008. 01). Спосіб індукції статевої охоти у корів та телиць / Боднар О. О., Захарова Т. В., Тимчук А. С., Боднар А. О.; заявник і патентоволодар ПДАТУ Україна. - № 03641; заявл. 02.04.2007; опубл. 10.07.2008, Бюл. № 19. – 3 с.

В работе приведены результаты комплексного лечения коров с персистентным желтым телом яичника. Интраартериальное введение брострофана и доцитола на фоне серотерапии вызывает активное лютеолитическое действие, эффективно восстанавливает половую цикличность и улучшает оплодотворение коров после проведенного лечения.

The results of the complex treatment of cows by persistent yellow body of ovary is cited in the work. Intraarterial introduction of broestrofan and docitol on the background of serotherapy causes the active luteolytic action, effectively renews the sexual cyclicity and improves fecundation of the cows after treatment.

Дата надходження в редакцію: 13.02.2013 р.

Рецензент: д.вет.н., професор М. І. Харенко

УДК 619:616:636.3

ВПЛИВ ВВЕДЕННЯ ФЕТОПЛАЦЕНТАТУ, САПОНІТУ І СІРКИ НА ПРИРОДНУ РЕЗИСТЕНТНІСТЬ КОРІВ ДО ТА ПІСЛЯ ОТЕЛЕННЯ

Л. П. Афанасієва, к.вет.н., доцент, Житомирський національний агроекологічний університет

Встановлено, що у корів після отелення порівняно із сухостійним періодом природна резистентність слабшає за рахунок зниження умісту Т лімфоцитів активних і загальних, Т лімфоцитів хелперів, фагоцитарної активності нейтрофілів, фагоцитарного числа та титру гетерофільних антитіл.

Згодовування сапоніту і сірки протягом сухостійного періоду супроводжується вірогідним зростанням умісту Т лімфоцитів активних, а додаткове введення фетоплацентату сприяло зростанню кількості гетерофільних антитіл, Т-хелперів, зниженню Т-супресорів та нормалізації ІРІ

Ключові слова: корови, сухостійний період, природна резистентність, сапоніт, сірка, фетоплацентат.

Постановка проблеми. Вивчення стану специфічного і неспецифічного захисту організму має важливе значення, як для корекції перебігу тільності, так і для отримання життєздатного приплоду [1, 2, 3]. Імунна система забезпечує збереження біологічної індивідуальності тварини і людини шляхом знешкодження екзогенних та ендогенних нетипових для них структур. Феномени природного захисту – лізоцим, фагоцитоз, комплемент – фактори, що продукуються органами імунної системи [1, 2, 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан природної резистентності організму вважається одним із основних показників гомеостазу. Вона має певні фізіологічні константи, у рамках яких змінюється залежно від багатьох ендогенних та екзогенних факторів [1, 2, 5, 6-8]. Установлено, що в умовах полімікроелементозного дефіциту і малоінтенсивного радіаційного випромінювання Житомирщини у корів виникає лейкопенія, знижується фагоцитарна активність нейтрофілів та інтенсивність фагоцитозу, зменшується уміст в крові Т-лімфоцитів загальних і теофілін резистентних [3].

Матеріали та методи досліджень. Дослідження виконані в зимово-весняний період на коровах середньої вгодованості з продуктивністю 3500-4000 кг молока за лактацію і живою масою 450-500 кг. Тварини належали ПСП «Зірка» Ємільчинського району Житомирської області. Господарство функціонує на території, де щільність забруднення ґрунту за цезієм-137 складає 5-15 Кі/км².

За результатами акушерської диспансеризації корів було сформовано контрольну і дві дослідні групи. Коровам першої дослідної групи 1 раз на добу протягом 60 - 45 днів сухостійного періоду у складі раціону разом з концкормами на 100 кг маси тіла згодовували мінеральну суміш, що складалася із 30 г сапоніту і 3 г сірки. Коровам другої дослідної групи за аналогічною схемою згодовували таку ж мінеральну суміш і додатково, за два тижні до отелення, з інтервалом у 7 днів дворазово у дозі 7 см³ на 100 кг маси тіла підшкірно в ділянці трьохголового м'яза плеча вводили тканинний препарат фетоплацентат. Від усіх корів з дотриманням правил асептики і антисептики перед годівлею на початку досліду і не